

Ўзбекистон Республикаси
Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги

5120100 – Филология ва тилларни ўқитиш (ўзбек тили)
бакалаврият таълим йўналишининг малака талаблари

Тошкент – 2016

СЎЗ БОШИ

1. ИШЛАБ ЧИҚИЛГАН ВА КИРИТИЛГАН:

- Олий ва ўрта махсус, касб-хунар таълимини Ривожлантириш маркази;
- Алишер Навоий номидаги Тошкент давлат ўзбек тили ва адабиёти университети.

2. ТАСДИҚЛАНГАН ВА АМАЛГА КИРИТИЛГАН:

Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлигининг 2016 йил «25» 08 даги 355 - сонли буйруғи.

3. ЖОРИЙ ЭТИЛГАН:

Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги.

4. ИЛК БОР КИРИТИЛИШИ.

Мазкур малака талаблари Ўзбекистон Республикаси ҳудудида амалда қўлланилишига (амал қилишининг тўхтатилиши) ва унга ўзгартиришлар киритилиш ҳамда расмий чоп этиш ҳуқуқи Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлигига тегишлидир.

МУНДАРИЖА

Т/р	Мундарижа	бет
1.	<i>5120100 – Филология ва тилларни ўқитиши (ўзбек тили)</i> бакалаврият таълим йўналишининг умумий таснифи	4
1.1.	Қўлланилиш соҳаси	4
1.2.	<i>5120100 – Филология ва тилларни ўқитиши (ўзбек тили)</i> таълим йўналиши бўйича касбий фаолият таснифи.....	4
2.	<i>5120100 – Филология ва тилларни ўқитиши (ўзбек тили)</i> таълим йўналиши бўйича бакалаврларнинг тайёргарлик даражасига қўйиладиган умумий талаблар.....	6
2.1.	Бакалаврларнинг тайёргарлик даражасига қўйиладиган умумий талаблар	6
2.2.	<i>5120100 – Филология ва тилларни ўқитиши (ўзбек тили)</i> таълим йўналиши бўйича бакалаврларнинг касбий фаолиятларига қўйиладиган малака талаблари.....	7
3.	<i>5120100 – Филология ва тилларни ўқитиши (ўзбек тили)</i> бакалаврият таълим йўналиши ўқув режаси ва фан дастурлари мазмунига қўйиладиган умумий талаблар.....	9
3.1.	Ўқув режа фанлари блоклари мазмунига қўйиладиган умумий талаблар	9
3.2.	Малака амалиётига қўйиладиган талаблар.....	12
3.3.	<i>5120100 – Филология ва тилларни ўқитиши (ўзбек тили)</i> бакалаврият таълим йўналиши ўқув режасидаги юклама ҳажми.....	13
4.	Малака талабларининг амал қилиш муддати.....	14

1. 5120100 – Филология ва тилларни ўқитиши (ўзбек тили) бакалаврият таълим йўналишининг умумий таснифи

5120100 – Филология ва тилларни ўқитиши (ўзбек тили) таълим йўналиши бўйича бакалаврлар тайёрловчи олий таълимнинг ўқув режа ва фан дастури асосида амалга оширилади, унинг назарий ва амалий маъмулотларини тўлиқ ўзлаштирган, якуний давлат аттестациясидан муваффақиятли ўтган шахсга “бакалавр” малакаси (даражаси) ҳамда олий маълумот тўғрисидаги давлат намунасидаги расмий хужжат (диплом) берилди.

Ўқув режа ва фан дастурининг меъёрий муддати ва мос малака (даража) си I-жадвалда келтирилган.

I-жадвал

Ўқув режа ва фан дастурининг муддати ва битирувчиларнинг малака(даража)си

Ўқув режа ва фан дастурининг номи	Малака (даража)	Ўқув режа ва фан дастурини ўзлаштиришнинг меъёрий муддати
Бакалавриятнинг ўқув режаси ва фан дастури	Бакалавр	4 йил

1.1. Қўлланиш соҳаси

1.1.1. Олий таълимнинг ушбу малака талаби 5120100 – Филология ва тилларни ўқитиши (ўзбек тили) таълим йўналиши бўйича олий маълумотли бакалаврлар тайёрлаш ўқув режа ва фан дастурларининг ўзлаштирилишини амалга оширишда Ўзбекистон Республикаси ҳудудидаги барча олий таълим муассасалари учун талаблар мажмуини ифодалайди.

1.1.2. Олий таълим муассасаси мазкур бакалаврият таълим йўналиши бўйича кадрлар тайёрлаш бўйича ваколатли бўлганда малака талаблари асосида ўқув режа ва фан дастурларини амалга ошириш ҳуқуқига эга деб ҳисобланади.

1.1.3. Малака талабининг асосий фойдаланувчилари:

– мазкур таълим йўналиши бўйича фан, техника ва ижтимоий соҳа ютуқларини ҳисобга олган ҳолда ўқув режа ва фан дастурларини сифатли ишлаб чиқиш, самарали амалга ошириш ва янгилаш учун маъсул олий таълим муассасаларининг профессор-ўқитувчилари;

– таълим йўналишининг ўқув режа ва фан дастурларини ўзлаштириш бўйича ўқув-тарбия фаолиятини самарали амалга оширувчи барча ходимлари ва талабалари;

– ўз ваколати доирасида битирувчиларнинг тайёргарлик даражасига жавоб берадиган олий таълим муассасаларининг бошқарув ходимлари (ректор, проректорлар, ўқув бўлими бошлиғи, деканлар ва кафедра мудирлари);

– битирувчиларнинг тайёргарлик даражасини баҳолашни амалга оширувчи Давлат аттестация ва имтиҳон комиссиялари;

– олий таълим муассасасини молиялаштиришни таъминловчи органлар;

– олий таълим тизимини аккредитация қилувчи ва сифатини назорат этувчи ваколатли Давлат органлари;

– таълим йўналишини ихтиёрли таълаш ҳуқуқига эга бўлган абитуриентлар ва бошқа манфаатдор шахслар.

1.2. 5120100 – Филология ва тилларни ўқитиши (ўзбек тили) таълим йўналиши бўйича касбий фаолият таснифи

1.2.1. 5120100 – Филология ва тилларни ўқитиши (ўзбек тили) таълим йўналиши бўйича бакалаврларнинг касбий фаолияти соҳалари:

Республикаси Фанлар академияси ва тармоқ илмий-тадқиқот институтлари, оммавий ахборот воситалари, давлат бошқаруви органлари, умумий ўрта таълим, ўрта махсус, касб-хунар таълимнинг давлат муассасаларида комплекс масалаларни ечишни камраб олади.

Йўналиш бўйича фан, техника ва технологияларнинг замонавий ютуқлари, кадрлар буюртмачилари талабларидан келиб чиққан ҳолда бакалаврларнинг касбий фаолият соҳаларида қўшимча ва ўзгаришлар бўлиши мумкин.

1.2.2. 5120100 – Филология ва тилларни ўқитиш (ўзбек тили) таълим йўналиши бўйича бакалавр касбий фаолиятларининг объектлари:

– ўзбек тилида яратилган бадий матнлар; фикр ифодалашда потенциал маъно ясовчи воситалар; нутқнинг яратилиш жараёни; мулоқот бирликлари; бадий-эстетик коммуникация; матн талқини, тушуниш ва идрок этиш, таълим жараёни меъёрий хужжатлари, педагогик технологиялар, таълимнинг техникавий воситаларини ўрганиш, рақобатбардош кадрлар тайёрлаш.

Йўналиш бўйича фан, техника ва технологияларнинг замонавий ютуқлари, кадрлар буюртмачилари талабларидан келиб чиққан ҳолда бакалаврнинг касбий фаолият объектларида қўшимча ва ўзгаришлар бўлиши мумкин.

5120100 – Филология ва тилларни ўқитиш (ўзбек тили) таълим йўналиши бўйича бакалаврнинг касбий фаолияти қўйндагиларни камраб олади:

– бадий асарни, адабий ва бошқа матнларни лисоний таҳлил этиш ҳамда унинг методларини ўзлаштириш;

– дунёқараш тавсифидаги билимлар тизимини эгаллаганлик, гуманитар ва ижтимоий-иқтисодий фанлар асосини, давлат сиёсатининг долзарб масалаларини билиш; ижтимоий муаммолар ва жараёнларни мустақил таҳлил қилиш қобилиятига эга бўлиш;

– ватан тарихини билиш, миллий ва умуминсоний кадриятлар бўйича ўз нуқтаи назарини баён этиш ҳамда илмий асослай олиш, миллий гоё асосида фаол ҳаётий ўринни эгаллаш;

– табиат ва жамиятда юз бераётган жараён ва ҳодисалар ҳақида яхлит тасаввурга эга бўлиш, табиат ва жамият ривожланиши ҳақида билимларга эга бўлиш, улардан ҳаёт ва касбий фаолиятда замонавий илмий асосларда фойдалана олиш;

– кишиларнинг жамият ва атроф-муҳитга бўлган муносабатини тартибга солувчи ҳуқуқий ва ахлоқий меъёрларни касбий фаолиятда ҳисобга ола билиш;

– адабиёт ва тил билими тўғрисидаги ахборотларни тўплаш, таҳлил қилиш, сақлаш, ишлов бериш ва улардан фойдаланиш методларини эгаллаш, касбий фаолиятида асосли мустақил фикрлаш ва зарур қарорлар қабул қила олиш;

– бакалавриятнинг тегишли йўналиши бўйича рақобатбардош умумкасбий тайёргарликка эга бўлиш;

– адабиёт ва тил соҳасига оид янги билимларни мустақил ўзлаштира олиш, ўз салоҳиятини мунтазам ошириб бориш ва меҳнатини илмий асосда ташкил қила билиш;

– соғлом турмуш тарзини шакллантириш, жисмонан бақувват бўлиш учун спорт билан шугулланиб бориш зарурати ҳақида илмий тасаввурга эга бўлиш, ўзини жисмонан такомиллаштириш;

– компьютер технологиялари ва соҳага оид дастурлаш имкониятларидан фойдаланган ҳолда иш юритиш;

– тилшунослик ва адабиётшуносликдаги тизимли ёндашув усулларини таҳлил жараёнига татбиқ этиш;

– соҳага оид дастурий таъминот, ахборот-коммуникация технологияси билан қуролланиш;

– касбий таълим дидактикасини эгаллаш;

– касбий таълим педагогикаси ва методикасини ўзлаштириш;

– ўқитишнинг дидактик воситаларидан фойдаланиш;

– таълимнинг электрон воситаларини амалда қўллаш;
– соҳанинг умумий ўрта таълим, ўрта махсус, касб-хунар таълими тизимидаги ўрни ва ролини англай билиш.

1.2.3. 5120100 – Филология ва тилларни ўқитиши (ўзбек тили) таълим йўналиши бўйича касбий фаолият турлари:

- илмий-тадқиқот;
- маънавий-маърифий фаолият;
- педагогик фаолият (умумий ўрта таълим, ўрта махсус, касб-хунар таълими тизимида);
- ташкилий-бошқарув фаолият ва шу кабиларни ўз ичига олади.

Йўналиш бўйича фан, техника ва технологияларнинг замонавий ютуқлари, кадрлар буюртмачилари талабларидан келиб чиққан ҳолда бакалавр касбий фаолият турларида қўшимча ва ўзгартиришлар бўлиши мумкин.

Таълим йўналиши бўйича тайёрланган бакалавр касбий фаолиятининг муайян турлари таълим жараёнининг манфаатдор интироқчилари билан ҳамкорликда олий таълим муассасаси томонидан аниқланади.

1.2.4. Таълим йўналиши бўйича бакалаврнинг касбий мослашув имкониятлари

Таълим йўналиши бўйича бакалавр умумий ўрта таълим, ўрта махсус, касб-хунар таълими муассасаларида она тили ва адабиёт, ҳозирги ўзбек адабий тили, давлат тилида иш юритиш, ўзбек халқ оғзаки ижоди, адабиёт қондалари, ўзбек адабиёти каби махсус фанларни ўқитиши мумкин.

1.2.5. Таълимни давом эттириш имкониятлари

5120100 – Филология ва тилларни ўқитиши (ўзбек тили) таълим йўналиши бўйича бакалавр куйидаги:

5A120101 – Адабиётшунослик (ўзбек адабиёти);

5A120102 – Лингвистика (ўзбек тили);

5A120103 – Мумтоз филология (турлари бўйича);

5A120104 – Матншунослик ва адабий манбаашунослик мутахассисликлари бўйича таълимнинг ваколатли бошқарув органлари томонидан аниқланадиган икки йилдан кам бўлмаган муддатда магистратурада ўқишни давом эттириши мумкин.

Шунингдек, беш йиллик амалий иш стажига эга бўлган бакалавр уч йилдан кам бўлмаган муддатда олий таълим муассасаларида ҳамда Ўзбекистон Республикаси Фанлар академияси ва тармоқ ИТИларида катта илмий ходим-изланувчи ва мустақил изланувчи сифатида ўқишни давом эттириши мумкин.

2. 5120100 – Филология ва тилларни ўқитиши (ўзбек тили) таълим йўналиши бўйича бакалаврнинг тайёргарлик даражасига қўйиладиган умумий талаблар

2.1. Бакалаврларнинг тайёргарлик даражасига қўйиладиган умумий талаблар:

- дунёқараш билан боғлиқ тизимли билимларга эга бўлиши; гуманитар ва ижтимоий-иқтисодий фанлар асосларини, давлат сиёсатининг долзарб масалаларини билиши, ижтимоий муаммо ва жараёнларни мустақил таҳлил қила олиши;

- ватан тарихини билиши, маънавий миллий ва умуминсоний кадриятлар масалалари юзасидан ўз фикрини баён қила олиши ва илмий асослай билиши, миллий истиқлол ғоясига асосланган фаол ҳаётний нуқтаи назарга эга бўлиши;

- табиат ва жамиятда кечаётган жараён ва ҳодисалар ҳақида яхлит тасаввурга эга бўлиши, табиат ва жамият ривожланиши ҳақидаги билимларни эгаллаш ҳамда улардан замонавий илмий асосларда ҳаётда ва ўз касб фаолиятида фойдалана билиши;

- инсоннинг бошқаларга, жамият ва атроф-муҳитга муносабатини белгиловчи ҳуқуқий ҳамда маънавий мезонларни билиши, касб фаолиятида уларни ҳисобга ола билиши;

- ахборот йиғиш, сақлаш, қайта ишлаш ва улардан фойдаланиш усулларини эгаллаган бўлиши, ўз касб фаолиятида мустақил асосланган қарорлар қабул қила олиши;

- тегишли бакалавриат йўналиши бўйича рақобатбардош умумкасбий тайёргарликка эга бўлиши;

- янги билимларни мустақил эгаллай билиши, ўз устида ишлаши ва меҳнат фаолиятини илмий асосда ташкил қила олиши;

- соғлом турмуш тарзи ва унга амал қилиш зарурияти тўғрисида илмий тассаввур ҳамда эътиқодга, ўзини жисмоний чиниқтириш ўқув ва кўникмаларига эга бўлиши лозим.

Бакалавр:

- таълим йўналиши бўйича олий маълумотли шахслар эгаллаши лозим бўлган лавозимларда мустақил ишлашга;

- тегишли бакалавриат йўналиши доирасида танланган мутахассислик бўйича магистратурада олий таълимни давом эттиришга;

- кадрларни қайта тайёрлаш ва малака ошириш тизимида қўшимча касб таълими олишга тайёрланадилар.

2.2. 5120100 – Филология ва тилларни ўқитиш (ўзбек тили) таълим йўналиши бўйича бакалаврнинг касбий фаолиятларига қўйиладиган малака талаблари:

- Тил ва адабиёт фанларини ўқитишда намунавий инновацион технологик жараёнларни ишлаб чиқиш ва уларни қўллаш;

- ўқув фанларини ўқитиш методикасини эгаллаш;

- электрон ўқитиш усулларини эгаллаш;

- замонавий ахборот ва педагогик технологиялардан фойдаланиб ноънанавий ўқув машғулотларини ўтказиш;

- ўқитилаётган фанлар бўйича ўқув машғулотларини ўтказиш учун зарур бўлган ўқув-методик ҳужжатларни тузиш, тайёрлаш ва расмийлаштириш;

- ўқитилаётган фан бўйича ўқув машғулотларини ўтказиш учун ўқитишнинг дидактик воситаларидан фойдаланиш;

- мустақил таълим ва илмий-ижодий қидирув ишлари натижасида ўқитилаётган фан бўйича педагогик фаолиятни мунтазам такомиллаштириб бориш;

- ўзбек тили ва адабиёти тарихи, таълимоти ва назариялари, йирик намояндалари, тилшунослик ва адабиётшуносликнинг фан соҳаси сифатида шаклланиши, ушбу соҳадаги турли мактаблар, олимларнинг концепция ва илмий ёндашувларини билиш;

- ўзбек тилшунослиги, умумий тилшунослик, қадимги туркий тил, ўзбек тили тарихи, ўзбек халқ оғзаки ижоди, ўзбек адабиёти тарихи, назарияси, жаҳон адабиётига оид билимларни эгаллаш, тил фанлари, адабиётнинг долзарб масалаларини илғай олиш, илмий фаолиятда қўллай билиш ва ўқувчиларга етказа олиш;

- анъанавий ва ноанъанавий методлар, илғор педагогик технологияларни ихтисосликка мос фанларни ўқитиш чоғида танлай олиши, ўз фанида метод ва технологияларни ижодий қўллай олиши, фактларни таҳлил қилиши, умумлаштириш ва шу асосда хулоса чиқара олиш;

- ўқитишнинг илмий асосларини таҳлил қилиб бориши, методик бирлашмаларда умумий ўрта таълим, ўрта махсус, касб-ҳунар таълими мазмунида фаннинг ўрнини белгилай олиши ва унинг илмий муаммолари бўйича педагогик ўқишларда маърузалар ўқиши, мактаб,

- ўқув жараёни билан боғлиқ барча ҳужжатларни юрита олиш;

- интернет тармоғидан ахборотларни олиш, сақлаш, қайта ишлашнинг асосий усул ва воситаларига эга бўлиш;

– ахборотларни тўғри ифода этиш асосида мафкуравий иммунитетини шакллантириш *қобилиятига эга бўлиши лозим.*

Илмий-тадқиқот фаолиятида:

– илмий-тадқиқот институтлари ва илмий марказларда таълим йўналишларидаги фанлар ва уларни ўқитиш методикасига оид мавзуларда тадқиқот олиб бориш;

– интернет тармоғида энг янги илмий ютуқлар ҳақидаги маълумотларни мақсадга йўналган ҳолда қидириш ва топиш;

– таълим йўналишларидаги фанларга оид илмий тўпламлар, маҳаллий ва чет эл илмий-тадқиқот ютуқларини ўрганиш;

– илмий-тадқиқот ишланмаларини тайёрлаш, соҳа адабиётлари экспертизасини амалга оширишда қатнашиш;

– маълумотларни жамлаш, қайта ишлаш, мавзу бўйича илмий маълумотларни тизимли таҳлил қилиш;

– тадқиқот натижалари ва ишланмаларни амалиётда қўллаш;

– илмий муаммолар ечими натижаларини амалиётга жорий этиш *қобилиятларига эга бўлиши керак.*

Маънавий-маърифий фаолиятида:

– “Камолот” ёшлар ижтимоий ташкилоти ва маҳаллаларда маънавий-маърифий масалалар бўйича индивидуал суҳбат ўтказиш;

– Ўзбекистон ва жаҳон тарихига оид манбалардан илмий, маънавий-маърифий соҳада фойдаланишни ташкиллаштириш;

– умуминсоний қадриятлар, меҳр-мурувват, бағрикенглик, ватанпарварлик, садоқат каби юксак инсоний фазилатларни очиб бериш *қобилиятига эга бўлиши лозим.*

Педагогик фаолиятида (умумий ўрта ва ўрта махсус, касб-хунар таълими тизимида):

– умумий ўрта таълим, ўрта махсус, касб-хунар таълими тизими муассасаларида тайёргарлик йўналишида назарда тутилган ўқув фанлари бўйича замонавий ахборот ва педагогик технологиялардан фойдаланиб, назарий ҳамда амалий машғулотларни ўтказиш;

– ўқув жараёнини ташкил этиш ва ўтказилишига кўмаклашиш, тадқиқотларда иштирок этиш, маълумотларни тўплаш, умумлаштириш ва таҳлил этиш;

– ўқитилаётган фанлар бўйича дарс машғулотларини ўтказиш учун зарур бўлган ўқув-методик ҳужжатларни шакллантириш, тузиш ва уларни татбиқ этиш;

– мустақил таълим ва ижодий қидирув натижасида ўқитилаётган фан ҳамда педагогик фаолият соҳасидаги методлар, восита ва шакллар масаласида ўз-ўзини мунтазам такомиллаштириб бориш *қобилиятларига эга бўлиши лозим.*

Ташкилий-бошқарув фаолиятида:

– филологик фаолият сифатини бошқариш жараёнларини ишлаб чиқиш ва татбиқ қилиш;

– педагогик жараённи амалга ошириш учун зарур бўлган ресурсларни режалаштириш;

– замонавий ахборот технологиялари тизимини яратиш ва уларнинг эксплуатацияси билан боғлиқ бўлган ишлаб чиқариш жараёнлари мониторинги ва сифатини баҳолаш усуллари ва механизмларини ишлаб чиқиш;

– атроф-муҳитни муҳофаза қилиш ва меҳнат хавфсизлиги талабларига мос келиши масаласида ишлаб чиқариш жараёнини назорат қилишда иштирок этиш *қобилиятига эга бўлиши керак.*

3. 5120100 – Филология ва тилларни ўқитиш (ўзбек тили) бакалаврият таълим йўналиши ўқув режаси ва фан дастурлари мазмунига қўйиладиган умумий талаблар

5120100 – Филология ва тилларни ўқитиш (ўзбек тили) бакалаврият таълим йўналиши ўқув режаси ва фанлар дастурлари умумий ўрта ва ўрта махсус, касб-хунар таълими билан узлуксизлик ва узвийлик таъминланишини инобатга олган ҳолда ишлаб чиқилиши ва талабаларнинг куйидаги мажбурий фанлар блокларини ўзлаштиришини назарда тутиши зарур:

- гуманитар ва ижтимоий-иқтисодий;
- математик ва табиий-илмий;
- умумкасбий;
- иқтисослик;
- қўшимча.

Касб фаолияти кўникмаларини эгаллаш учун малака амалиётлари ўтилиши назарда тутилиши шарт.

Ўқув режалар мажбурий ўқув фанлари билан бир каторда талабалар таплаган фанларни ҳам ўз ичига олиши шарт.

Бакалаврият таълим йўналиши ўқув режаси ва фан дастурларини ўзлаштиришда талабаларнинг ўқув фанларига оид бир қанча масала ва муаммолар бўйича мустақил билим олиши назарда тутилиши лозим.

Бакалаврият таълим йўналиши ўқув режасига мувофиқ равишда якуний давлат аттестацияси билан тугалланиши шарт.

3.1. Ўқув режа фанлари блоклари мазмунига қўйиладиган умумий талаблар

Гуманитар ва ижтимоий-иқтисодий фанлар блоқи:

Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги томонидан тасдиқланган олий таълимнинг бакалаврият таълим йўналишлари ўқув режаларидаги гуманитар ва ижтимоий-иқтисодий фанлар блоқида қўйиладиган умумий талаблар асосида белгиланади.

Математик ва табиий-илмий фанлар блоқи:

Мазкур блок фанлари мутахассислик фанларини ўрганишда асос бўлиб хизмат қилиш билан бирга уларни зарурий даражада тўлдиради.

Шу жумладан:

– математик ва табиий-илмий фанлар билан махсус фанлар ўртасида илмий ва назарий боғлиқликни таъминлаши;

– умумий ўрта ва ўрта махсус, касб-хунар таълими билан узвийлик ҳамда узлуксизликни инобатга олган ҳолда билишнинг математик усуллари, мураккаб иқтисодий тизимлар ва жараёнларни моделлаштириш тамойиллари, информатика ҳамда ахборот тўплаш, уларни қайта ишлаш ва узатиш усулларининг жамиятдаги ўрни ва ахамияти ҳақида олий даражадаги тасаввурларни шакллантириши;

– математикада математик мантик фанининг тутган ўрни ва ривожланишининг тарихий босқичлари:

- тўнламлар ва улар устида амаллар;
- муносабатлар, мулохазалар;
- ўринлаштиришлар ва ўрин алмаштиришлар;
- комбинаторик айниятлардан фойдаланиш;
- ўзбек тили грамматикасининг аксиоматик назарияси, аксиомалари, символлари, формулалари, келтириб чиқариш қоидалари, теоремалари;
- табиий тилларни формаллаштириш;
- ўзбек тилидаги грамматик категорияларини моделлаштириш;
- тилларни ўқитиш, билимларни баҳолаш алгоритми;

- матнларни таҳрирлаш, анализ ва синтез дастурлари;
- автоматик таржима жараёни;
- компьютерда инглизча-ўзбекча, ўзбекча-инглизча таржима алгоритми (гапни таҳлил қилиш, таржима қилиш);
- лингвистик масалаларни компьютер воситасида ҳал қилиш йўллари;
- табиий тилларнинг компьютер лугатлари; тезаурус, конкорданс, автоматик таржима лугатлари;
- лингвистик масалаларни ҳал қилишнинг компьютер дастурларини ишлаб чиқиш бўйича билим, ўқув, малака ва кўникмаларни шакллантириш;
- дастурлаш ва ҳисоблаш техникаси ҳамда дастурий таъминот имкониятларидан фойдаланиш;
- турли соҳаларда ахборот тизимлари ва уларнинг қўлланиши билан боғлиқ бўлган асосий тунунчалар;
- маълумотларни қайта ишлаш алгоритмлари, ҳамда турли маълумотлар структуралари билан ишлаш алгоритмлари;
- турли хил ахборот тизимларида рўй берадиган асосий ахборот жараёнлари;
- тилшуносликнинг антропология, биология, тиббий соҳалар (психотерапия, психиатрия, логопедия, дефектология), физика, кимё ва бошқа фанлар билан алоқадорлиги.

Умумқасбий фанлар блоки:

- таълим йўналиши ихтисослик фанларни ўрганиш ва чуқур эгаллаш учун зарур бўлган фундаментал умумқасбий билимларни, амалий кўникма ва ўқувларни шакллантириши;
- таълим йўналишига мувофиқ касб фаолияти соҳаларида эришилган асосий ютуқлар, муаммолар ва уларнинг ривожланиш истикболлари ҳақида тасаввур ҳосил қилиши;
- ҳозирги ўзбек тили сатҳлари ва уларнинг бирликларини фарқлаш тамойиллари;
- ҳозирги ўзбек тилидаги лисоний муносабатлар ҳамда улар турларининг илмий асослари;
- ҳозирги ўзбек тили лисоний бирликлари субстанциал имкониятларини аниқлаш усуллари;
- ҳозирги ўзбек тили субстанциал имкониятларининг нутқий воқеаланишида лисоний, шахсий ва прагматик омиллар роли ва ҳамкорлигининг илмий асослари;
- риторика тарихи, асослари ва тамойиллари;
- тилшунослик бўлимлари ва сатҳлари, назариялари ва методлари, оқимлари ва йўналишлари;
- ўзбек тили тарихи, уни даврлаштириш, тарихий матнлар таҳлили;
- эски ўзбек ёзуви ва унинг имло қоидалари;
- қўлёзма матнларни ўқиш ва ёзиш;
- араб ва форс тилида имло қоидалари, сўз ясаллини, ўзак ва у орқали сўزلарни тона билиш, матнларни мутолаа қилиб табдил этиш;
- ўзбек тили таркибидаги арабча ва форсча сўزلарни таҳлил қила олиш;
- ўзбек шевашунослигининг тунунчавий-терминологик апарати;
- транскрипция хусусиятлари;
- шеваларни таснифлаш тамойиллари ва усуллари;
- миллий кадриятлар ҳазинасида оғзаки ижоднинг ўрни;
- ўзбек халқ оғзаки ижодининг муҳим хусусиятлари;
- фольклор асарларининг ижро анъаналари;
- жанрлараро муносабат мезонлари;
- *мумтоз адабиёт* тунунчаси ва унинг хусусиятлари, манбалари ва объектлари, мумтоз адабиётни ўрганиш анъаналари, мумтоз матнларни англашда лугат илми;

– ўзбек адабиёти тарихининг шаклланиши ва тараккиёт боскичлари, унга ёндашув тамойиллари, манбалар яратилишига шахс ва адабий муҳит таъсири, адабий мактабларнинг вужудга келиш сабаблари ва шартлари;

– адабиёт тарихини ўрганишнинг методологик асослари ва уни даврлаштириш тамойиллари;

– Алишер Навоий ижодий мероси ва бадий маҳорати;

– адаб илмининг таркибий қисмлари, фасоҳат ва балоғат қондалари, назмда иъжоз мақоми, ҳақиқат ва мажоз тушунчаси;

– мумтоз адабиёт жанрлари поэтикаси, аруз вазнининг умумий қонуниятлари;

– бадий санъатларнинг ҳосил бўлиш йўллари ва мумтоз шеърятда қўлланиш усуллари;

– миллий уйғониш адабиётида қадимчилар ва жаҳид адабиёти вакиллари ва муштарақ ва фарқли хусусиятлари, давр шеърятда вази, поэтик жанрлар ва образларнинг янгилиниш қонуниятлари, наври ва драматургияси;

– миллий уйғониш даврида янгича адабий-эстетик тафаккурнинг юзага келиши шароити ва сабаблари, уни ўрганишнинг мустақиллик давридаги аҳамияти;

– ўзбек адабиёти тараккиётининг асосий йўналишлари ва хусусиятларини белгилаш;

– бадий асарни мустақил ўқиш, таҳлил қилиш ва баҳолаш;

– янги ўзбек адабиётини ташкил қилувчи омишларни ўқувчига еткази олиш;

– ўзбек адабий танқидининг адабиёт назарияси, тарих, фалсафа, социология, психология ва бошқа фанлар билан боғлиқлиги;

– ўзбек адабий танқидининг вужудга келиши, хусусиятлари, тамойиллари, тараккиёти, муаммолари;

– жаҳон адабиёти тарихининг назарий муаммолари, намояндалари, тараккиёт тамойиллари;

– санъатнинг пайдо бўлиши ҳақидаги назариялар;

– адабиётнинг ўзига хос хусусиятлари;

– бадий образ, бадий тасвир воситалари;

– адабий тур ва жанрлар;

– адабиётшунослик назариясининг ижтимоий фанлар билан боғлиқлиги;

– киёсий адабиётшуносликнинг назарий асослари;

– бадий таҳлил асослари, ёндашув усуллари;

– адабиётшунослик илми ва адабий жараёндаги назарий масалалар;

– бадий асарнинг шакл ва мазмунига оид назарий қарашлар;

– шеъринг тизимга оид назария;

– бадий асар тили, поэтик нутқ ва услубий индивидуаллик масалалари;

– ҳозирги адабий жараён фанининг адабиётшунослик ва бошқа ижтимоий фанлар билан боғлиқлиги;

– қомил инсон образини шакллантиришда миллий ғоя ва миллий мафқуранинг роли;

– ҳозирги лирик қаҳрамоннинг хусусиятлари;

– ҳозирги лирикада дунёвийлик ва илоҳийликнинг уйғунлиги;

– ҳозирги ўзбек қиссачилигидаги ахлоқий-маънавий муаммолар ва шахс фожиясининг бадий талқини;

– ҳозирги ўзбек романи ҳақидаги қарашлар;

– ўзбек терминосистемасининг шаклланиши, ҳозирги ҳолати, муаммолари ва истиқболлари;

– она тили ва адабиёт фанидан дарс шакллари ва турларини ўтилажак асардан келиб чиққан ҳолда танлаш;

– она тили ва адабиётдан замонавий дастурлар ва даредан ташқари машғулотлар мазмуни;

- она тили ва адабий таълимга доир меъёрий ҳужжатлар;
- она тили ва адабиёт машғулотларида мавзуни очувчи кўрсатмални қуроллар танлаш (яшаш);
- она тили ва адабиёт машғулотларида мавзуни ўқувчилар ён хусусиятидан келиб чиқиб ўтиш усуллари борасида илмий билимлар, амалий маҳорат ва кўникмаларни шакллантириши лозим.

Ихтисослик фанлар блоки:

- бакалаврият таълим йўналиши бўйича касбий фаолият соҳаларида эришилган ютуқлар, муаммолар ва келгуси режалар ҳақида тасаввур ҳосил қилиши;
- тегишли бакалаврият таълим йўналиши бўйича махсус билимларни, касб фаолияти кўникма ва ўқувларини шакллантириши;

Шу жумладан: – тегишли бакалаврият таълим йўналиши бўйича махсус билимларни, касб фаолияти кўникма ва ўқувларини шакллантириши;

- ўзбек фольклоридида мифологик дунёқарашнинг ўрни;
- адабий манбашунослик ва матншунослик илми тарихини билиши;
- манбашунослик ва матншунослик фаолиятининг фаркли жиҳатларини билиши;
- матншунослик истилоҳларидан хабардор бўлиши;
- эски ўзбек ёзувини билиши, луғат илмидан хабардор бўлиши;
- кўлёзма ва тошбосма китобларнинг таркибий тузилиши ва ҳос хусусиятларини билиши;

– мумтоз матнни ўзлаштиришда “илмий аппарат” (тўла илмий кўрсаткич) нинг аҳамиятини англаши;

- кўлёзма турлари ва унинг палеографик жиҳатларини фарқлаши;
- картотекадан фойдаланиш ва каталог тузиш қондаларидан хабардор бўлиши, илмий тавсиф тузилишини билиши;

- ўзбек тили ва тил ҳодисаларининг тарқалиш зоналарини билиши;
- қадимги туркий тилнинг фонетик, грамматик ва имло хусусиятларини билиши;
- ўзбек илмий тилшунослигининг шаклланиши, таракқиёти ва йўналишларини изоҳлай олиши;

– ўзбек тили лексикографиясининг шаклланиши, муаммолари, вазифалари ва ривожланишини билиши;

– таълим йўналиши негизидаги муайян магистратура мутахассислиги бўйича келгусида таълимни давом эттиришга оғли муносабатда бўлишга кўмаклашиши лозим.

Қўшимча фанлар блоки:

– таълим йўналиши талабаларнинг умумкасбий ва ихтисослик фанлари бўйича қўшимча равишда чуқур билим олишга бўлган эҳтиёжини қондириши;

– меҳнат бозорида рақобатбардошликни таъминлаш ҳамда таълим хизматлари соҳалари ривожини жадаллаштириши;

– таълим сифатига қўйилаётган талаблар ва меҳнат бозори конъюктураси тез ўзгараётган шароитда бакалаврият таълим йўналишлари бўйича ўқув режалар ва фан дастурларининг сафарбарлиги ва мослашувчан бўлишини таъминланиши;

– касбий фаолият стратегияси ва тактикасини тўғри танлай олиши, касбий нуқтан назарнинг барқарорлигини таъминлаши лозим.

Танлов фанлари:

Таълим йўналиши бўйича фан, техника ва технологияларнинг замонавий ютуқлари, кадрлар буюртмачилари талабларидан келиб чиққан ҳолда танлов фанларининг таркиби ва уларнинг мазмунига қўйилган талаблар таянч ва тўрдош ОТМ Илмий Кенгаши томонидан белгиланади.

3.2. Малака амалиётинга қўйиладиган талаблар

Фольклор амалиётида:

талабалар билан экзениция уюштирилаётган ҳудуд аҳолиси орасида ёзиб олинажак халқ оғзаки ижоди материаллари юзасидан танишув суҳбаги ўтказилади,

респондентлар билан материал ёзиб олиш жараёнида амал қилинадиган муомала этикасини ўрганилади. Материал ёзиб олиш техникаси билан танишилади ва маҳаллий аҳолидан халқ оғзаки ижоди намуналари ёзиб олинади. Ёзиб олинган намуналар киёсланади. Тўпланган материаллар тартиблаштирилади, оққа кўчирилади, ҳисобот учун маълумот тайёрланади. Бундан ташқари, талабалар аҳолидан маҳаллий ҳудудда ўтказиладиган маросимлар рўйхатини аниқлаштиради, маросимларни ўтказиш тартибини изохлайди. Аҳолидан энг асар намуналарини, респондентлардан мазкур асарларни ўрганиш тарихини ёзиб олади.

Диалектологик амалиётда:

талабаларга амалиётнинг мақсад ва вазифалари ҳақида маълумот берилади. Амалиётга бориладиган ҳудуд аниқланади. Талабаларга шеваларни ўрганиш бўйича йўриқнома тақдим этилиб, ўрганилиши режалаштирилган ҳудуд шеvasининг хусусиятлари ҳақида маълумот берилади. Ҳудуд шеvasи вакиллари билан гуруҳ талабаларининг мулоқоти уюштирилади. Мулоқот нутқи ёзиб олинади ва тўпланиб, транскрипция қилинади.

Материаллар таснифланиб, алоҳида дафтарларга ёзилади ва улар амалиёт раҳбарларига топширилади.

Малака амалиётда:

талабалар амалиёт ўтатиш режалаштирилган нашриёт ёки оммавий ахборот воситалари таҳририятлари ҳамда улар таркибидаги бўлимлар билан танишади.

Қўлёзмаларни қабул қилиш билан, таҳрир амалиёти билан тўлиқ танишиб, нашриёт ёки таҳририят томонидан белгиланган раҳбар тавсияси билан муайян топшириқларни бажарадилар. Материалларни тақризлаш малакасига эга бўлади. Уларда корректура, тузатиш белгиларидан фойдаланиб, матн устида ишлай олиш малакаси шаклланади.

Умуман, талабалар бу жараёнда материални эълон қилишга тайёрлашнинг барча босқичлари билан тўлиқ танишади. Бажарган ишлари бўйича амалиёт қўлдалитгани мунтазам равишда тўлдириб боради. Шунингдек, таҳририят ёки нашриётнинг оммавий тадбирларини ташкил этишда ва ўтказишда фаол иштирок этади.

Педагогик амалиётда:

талаба таълим тизими билан танишади, педагогик амалиётнинг мақсад ва вазифаларини белгилаб олади. Шунингдек, дарс қўзатиш ва таҳлил қилиш йўллари, ўқувчи ва талабаларнинг жисмоний, руҳий ҳамда ақлий тараққиётига доир маълумотларни тўплаш, тизимга солиш, таҳлил қилиш билан шугулланади. Белгиланган синф ва курсларда тегишли фаилардан дарс ўтади ва унинг таҳлилида иштирок этади. Бир нафар ўқувчи ёки талабага атрофлича тавсифнома ёзади.

3.3. 5120100–Филология ва тилларни ўқитиш (ўзбек тили) бакалаврият таълим йўналишини ўқув режасидаги юклама ҳажми

3.3.1. 5120100 – Филология ва тилларни ўқитиш (ўзбек тили) таълим йўналишини бўйича барча турдаги аудитория ва аудиториядан ташқари ўқув ишларини ўз ичига олган ўқув юкламасининг энг юқори ҳажми ҳафтасига 54 соат қилиб белгиланади. Ишлаб чиқаришдан ажралган ҳолда (қундузги) ўқини шакли аудитория мангулотларининг энг юқори ҳажми ҳафтасига - 36 соатгача қилиб белгиланиши мумкин. Қолган соатлар ҳажми мустакил таълим учун ажратилади.

Жорий, оралик ва якуний атгестацияларни ҳисобга олган ҳолда ўқув режа ва фан дастурининг умумий ҳажми 4 йиллик ўқув даври учун ҳафталик ўқув юкламалардан келиб чиққан ҳолда белгиланади.

Бакалаврият йўналишларининг ўқув режалари ва фанлар дастури мазмуни олий малакали илмий ва илмий-педагог кадрлар тайёрлашнинг бирламчи ва бошланғич босқичи сифатида йўналиш бўйича чуқур фундаментал ва амалий билимлар беришни кўзда тутган ҳолда шакллантирилади.

Фаол ва интерфаол шаклларда ўтказиладиган мангулотларнинг улуши дастурнинг асосий мақсади, талабалар контингентни хусусиятлари ва муайян фан мазмуни билан

аниқланади. Талабаларнинг академик гуруҳлари учун маъруза соатлари ҳажми аудитория вақтининг 50 фоизидан ошмаслиги керак. Фаол мавзуларининг камида 20 фоизи (умумий юклама ҳажмига нисбатан) мустақил таълим тарзида ўзлаштирилиши лозим.

Талабаларнинг ўқув режалар ва фаоллар дастурларини ўзлаштиришида ўқув фаолларининг бир қанча масалалари ва муаммолари бўйича мустақил билим олиши назарда тутилиши зарур.

Бакалаврият йўналишлари унинг ўқув режаларига мувофиқ равишда якуний давлат аттестацияси билан тугалланиши шарт.

Ўқишнинг норматив муддати 4 йил бўлганда ўқув жараёни 204 ҳафтани ташкил этиши зарур.

Назарий ва амалий таълим	133 ҳафта
Малака амалиётлари	18 ҳафта
Битирув иши	6 ҳафта
Аттестациялар	19 ҳафта
Таътиллар	28 ҳафта
Жами	204 ҳафта

Барча турдаги аудитория ва аудиториядан ташқари ўқув ишларини ўз ичига олган ўқув юкламасининг энг юқори ҳажми ҳафтасига 54 соат қилиб белгиланади. Кундузги ўқиш шакли учун аудитория машғулотларининг энг юқори ҳажми ҳафтасига 32 соат қилиб белгиланиши лозим.

Ўқитишнинг меъёрий муддати тўрт йил бўлгани ҳолда ўқув жараёни 204 ҳафта давом этиши зарур.

Ўқув даврининг умумий ҳажми қуйидагича тақсимланади:

- назарий таълим 63-70 %;
- аттестация 8-10 %;
- таътил 12-16 %;
- малака амалиёти 6-12 %;
- битирув иши 2-3 %.

Назарий таълим ҳажми "Гуманитар билим соҳаси"га мувофиқ фаоллар блоклари бўйича қуйидагича тақсимланади:

- гуманитар ва ижтимоий-иқтисодий фаоллар 23-25 %;
- математик ва табиий фаоллар 8-25 %;
- умумқасбий фаоллар 33-50 %;
- иқтисослик фаоллари 9-10 %;
- қўшимча фаоллар 5-7 %.

Ўқув йилида таътил даврининг умумий ҳажми 6 - 10 ҳафта қилиб белгиланади.

4. Малака талабларининг амал қилиш муддати

4.1. ОТ МТ ўрнатилган тартибда, ОЎМТВ буйруғи билан тасдиқлангандан кейин амал қилиш муддати – камида 5 йил.

4.2. Давлат бошқарувининг ваколатли органлари томонидан Олий таълимнинг малака талабларини янада яхшироқ қилиш, такомиллаштириш ва жорий этиш тўғрисида янги тартиб-қоидалар қабул қилинса, ОТМТнинг амал қилиш муддати ўзгариши мумкин.

Библиографик маълумотлар

УДК 002: 651. 1/7

Гуруҳ Т 55

ОКС 01.040.01

Таянч сўзлар:

касбий фаолият тури, компетенция, модуль, таълим йўналиши, касбий фаолият объекти, касбий фаолият жабхаси, бакалавриятнинг асосий ўқув режа ва фаи дастури (бакалаврият дастури), профиль, ўқиб-ўрганиш натижалари, ўқув цикли: ҳозирги ўзбек тили, лисон, нутқ, меъёр, қадимги туркий тил, тил тарихи, тарихий грамматика, тилшунослик назарияси, тил ва жамият, тил онлалари, тил гуруҳлари, қиёсий-тарихий тилшунослик, терминология, лексикография, араб ва форе алифбоси, диалектология, халқ оғзаки ижоди, мифология, болалар фольклори, мумтоз адабиёт, адабий ёлгорликлар, навоийшунослик, миллий уйғониш, янги ўзбек адабиёти, адабий танқид, жаҳон адабиёти, туркий халқлар адабиёти, адабиётшунослик, ўқитиш методикаси, мати, матишунослик

Ишлаб чиқувчилар, келишилган асосий турдош олий таълим
муассасалари ҳамда кадрлар истеъмолчилари

ИШЛАБ ЧИҚИЛГАН:

Ўзбекистон Республикаси
Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги ҳузуридаги
Олий ва ўрта махсус, касб-хунар таълимини
Ривожлантириш маркази

Директор проф. Б.Х.Рахимов

2016 йил « 10 » 06

М.Ў.

Алишер Навоий номидаги Тошкент давлат ўзбек тили ва адабиёти
университети

Ректор проф. Ш.С.Сирожиддинов

2016 йил « 09 » 06

М.Ў.

КЕЛИШИЛГАН:

Ўзбекистон Республикаси олий ва ўрта махсус
таълим вазирлиги Ўрта махсус, касб-хунар
таълим маркази директор ўринбосари

 З.Худайбердиев

2016 йил « 15 » 06

М.Ў.

Ўзбекистон Республикаси Халқ таълими
вазирлиги Республика таълим маркази
директори

 И.Зокиров

2016 йил « 15 » 06

М.Ў.

“Тил ва адабиёт таълими” журнали бош муҳаррири

 Б.Жовлиев

2016 йил « 16 » 06

М.Ў.

Ўзбекистон Республикаси Халқ таълими вазирлиги томонидан
бакалаврият таълим йўналишлари учун янгидан яратиладиган малака
талабларига киритиладиган кадрлар истеъмолчиларининг таълим йўналиши
битирувчилари касбий фаолиятларига қўйиладиган умумий малака
талаблари (касбий компетентлик талаблари)

т/р	Ўзбекистон Республикаси Халқ таълими вазирлиги учун кадр тайёрланаётган бакалаврият таълим йўналиши		Ўзбекистон Республикаси Халқ таълими вазирлиги томонидан бакалаврият таълим йўналиши битирувчилари касбий фаолиятларига қўйиладиган умумий малака талаблари (касбий компетентлик талаблари)
	шифри	номи	
1.	5120100	Филология ва тилларни ўқитиш (ўзбек тили)	<p>Битирувчи қўйидаги касбий компетенция ва қобилиятларга эга бўлиши керак:</p> <ul style="list-style-type: none"> -Ўзбекистон Республикасининг “Таълим тўғрисида”ги, “Кадрлар тайёрлаш миллий дастури тўғрисида”ги, “Бола ҳуқуқларининг кафолатлари тўғрисида”ги Қонунларини, давлат таълим стандартларини билиш; - ўқитадиган ўқув предмети бўйича дарсни ташкил этиш методикасини, педагогик ва касбий мулоқот назарияси ва амалиётини, ёш психологияси ва физиологиясини тўлиқ ўзлаштириш; - хорижий тиллардан бирининг бошланғич босқичини ва ахборот-коммуникация технологияларидан фойдаланиш; - ўзбек тили ва адабиёти фани бўйича ўқувчиларга давлат таълим стандартлари ва ўқув дастурларига асосланган назарий ва амалий ўқув машғулотларини олиб боришни таъминлаш; -ўқувчиларнинг давоматини назорат қилиш, ўзлаштиришини рейтинг Низоми ососида объектив баҳолашни таъминлаш; - ўқувчиларни фанлар бўйича олимпиадаларга, турли мусобакаларга, илмий конференция ва фестивалларга тайёрлаш, очик дарслар ташкил қилиш, фан тўғрраклари ишларига раҳбарлик қилиш; - ўзбек тили ва адабиёт фанини ўқитишда намунавий инновацион технологик жараёнларни ишлаб чиқиш ва уларни қўллаш; - ўзбек тили ва адабиётига оид назарий билимларини мунгазам такомиллаштириб бориш, она тили ва адабиёт фанларининг долзарб масалаларини илғай олиш, ўқитувчилик фаолиятида қўллай билиш ва ўқувчиларга етказа олиш; - ўзбек тили ва адабиёти тарихи, таълимоти ва назариялари, йирик намояндалари, тилшунослик ва адабиётшуносликнинг фан соҳаси сифатида

			<p>шаклланиши, ушбу соҳадаги турли мактаблар, олимларнинг концепция ва илмий ёндашувларини билиш;</p> <ul style="list-style-type: none"> - тилшунослик ва адабиётшуносликдаги тизимли ёндашув усулларини таҳлил жараёнига татбиқ этиш; - она тили ва адабиёт фанини ўқитишда машғулотларда мавзунини ўқувчилар ёш хусусиятидан келиб чиқиб ўтиш усуллари борасида илмий билимлар, амалий маҳорат ва кўникмаларни эгаллаш; - бадиий асарни, адабий ва бошқа матнларни лисоний таҳлил этиш ҳамда унинг методларини дарс давомида қўллаш олиш; - илмий-тадқиқот институтлари ва илмий марказларда ўзбек тили, ўзбек адабиёти ҳамда бу фанларни умумтаълим мактабларида ўқитиш методикасига оид мавзуларда тадқиқот ишларини олиб бориш; - интернет тармоғидаги ўзбек тили ва адабиёти фанининг энг янги илмий ютуқлари ҳақидаги маълумотлар билан мунтазам танишиб бориш, фанга оид илмий тўпламлар, маҳаллий ва чет эл илмий-тадқиқот ютуқларини ўрганиш; - дарс машғулотида Ўзбекистон ва жаҳон тарихига оид манбалардан илмий, маънавий-маърифий соҳада фойдаланишни ташкиллаштириш; - ўқув машғулотида ўқувчиларда умуминсоний кадриятларга содиқлик, меҳр-мурувват, бағрикенглик, ватанпарварлик, садоқат каби юксак инсоний фазилатларни шакллантиришга эътибор қаратиш; - Ўзбекистон ва жаҳон ҳамжамиятида юз бераётган ижтимоий-сиёсий воқеалик ҳақида яхлит тасаввурга эга бўлиш, улардан ҳаёт ва касбий фаолиятда замонавий илмий асосларда фойдалана олиш; - атроф-муҳитни муҳофаза қилиш ва меҳнат хавфсизлиги талабларига мос ҳолатда ўқув жараёнини ташкил этишда иштирок этиш.
--	--	--	---

Ўзбекистон Республикаси Халқ таълими вазирлиги,
 Республика таълим маркази директори

И. Зокиров

Ўзбекистон Республикаси олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги Ўрта махсус,
 касб-хунар таълими маркази томонидан
 бакалаврият таълим йўналишлари учун янгидан яратиладиган малака
 талабларига киритиладиган кадрлар истеъмолчиларининг таълим йўналиши
 битирувчилари касбий фаолиятларига қўйиладиган умумий малака
 талаблари (касбий компетентлик талаблари)

т/р	Ўзбекистон Республикаси олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги учун кадр тайёрланаётган бакалаврият таълим йўналиши		Ўзбекистон Республикаси олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги Ўрта махсус, касб-хунар таълими маркази томонидан бакалаврият таълим йўналиши битирувчилари касбий фаолиятларига қўйиладиган умумий малака талаблари (касбий компетентлик талаблари)
	шифри	номи	
1.	5120100	Филология ва тилларни ўқитиш (ўзбек тили)	<p>Битирувчи қуйидаги касбий компетенция ва қобилиятларга эга бўлиши керак:</p> <ul style="list-style-type: none"> -Ўзбекистон Республикасининг “Таълим тўғрисида”ги, “Кадрлар тайёрлаш миллий дастури тўғрисида”ги, “Бола ҳуқуқларининг кафолатлари тўғрисида”ги Қонунларини; Ўзбекистон Республикаси Президентининг, Вазирлар маҳкамасининг ўрта-махсус, касб-хунар таълими тизимини такомиллаштиришга оид Қарор ва фармойишларини ҳамда давлат таълим стандартларини мукамал билиш; - ўқитадиган ўқув предмети бўйича дарсни ташкил этиш методикасини, педагогик ва касбий мулоқот назарияси ва амалиётини, ёш психологияси ва физиологиясини тўлиқ ўзлаштириш; - хорижий тиллардан бирининг бошланғич босқичини ва ахборот-коммуникация технологияларидан фойдаланиш; - ўзбек тили ва адабиёти фани бўйича академик лицей ва касб-хунар коллежлари ўқувчиларига давлат таълим стандартлари ва ўқув дастурларига асосланган назарий ва амалий ўқув машғулотларини олиб боришни таъминлаш; -ўқувчиларнинг давоматини назорат қилиш, ўзлаштиришини рейтинг Низоми ососида объектив баҳолашни таъминлаш; - ўқувчиларни фанлар бўйича олимпиадаларга, турли мусобакаларга, илмий конференция ва фестивалларга тайёрлаш, очик дарслар ташкил қилиш, фан тўғрақлари ишларига раҳбарлик қилиш; - академик лицей ва касб-хунар коллежларида ўзбек тили ва адабиёт фанини ўқитишда намунавий инновацион технологик жараёнларни ишлаб чиқиш ва уларни қўллаш; - ўзбек тили ва адабиётига оид назарий билимларини мунтазам такомиллаштириб бориш, она тили ва

			<p>адабиёт фанларининг долзарб масалаларини илғай олиш, ўқитувчилик фаолиятида қўллай билиш ва ўқувчиларга етказа олиш;</p> <ul style="list-style-type: none"> - ўзбек тили ва адабиёти тарихи, таълимоти ва назариялари, йирик намояндалари, тилшунослик ва адабиётшуносликнинг фан соҳаси сифатида шаклланиши, ушбу соҳадаги турли мактаблар, олимларнинг концепция ва илмий ёндашувларини билиш; - тилшунослик ва адабиётшуносликдаги тизимли ёндашув усулларини таҳлил жараёнига татбиқ этиш; - ўзбек тили ва адабиёт фанини ўқитишда машғулотларда мавзуни ўқувчилар ёш хусусиятидан келиб чикиб ўтиш усуллари борасида илмий билимлар, амалий маҳорат ва кўникмаларни эгаллаш; - бадиий асарни, адабий ва бошқа матнларни лисоний таҳлил этиш ҳамда унинг методларини дарс давомида қўллай олиш; - илмий-тадқиқот институтлари ва илмий марказларда ўзбек тили, ўзбек адабиёти ҳамда бу фанларни умумтаълим мактабларида ўқитиш методикасига оид мавзуларда тадқиқот ишларини олиб бориш; - интернет тармоғидаги ўзбек тили ва адабиёти фанининг энг янги илмий ютуқлари ҳақидаги маълумотлар билан мунтазам танишиб бориш, фанга оид илмий тўпламлар, маҳаллий ва чет эл илмий-тадқиқот ютуқларини ўрганиш; - дарс машғулотларида Ўзбекистон ва жаҳон тарихига оид манбалардан илмий, маънавий-маърифий соҳада фойдаланишни ташкиллаштириш; - ўқув машғулотларида ўқувчиларда умуминсоний кадриятларга содиклик, меҳр-мурувват, бағрикенглик, ватанпарварлик, садоқат каби юксак инсоний фазилатларни шакллантиришга эътибор қаратиш; - Ўзбекистон ва жаҳон ҳамжамиятида юз бераётган ижтимоий-сиёсий воқелик ҳақида яхлит тасаввурга эга бўлиш, улардан ҳаёт ва касбий фаолиятда замонавий илмий асосларда фойдалана олиш; - атроф-муҳитни муҳофаза қилиш ва меҳнат хавфсизлиги талабларига мос ҳолатда ўқув жараёнини ташкил этишда иштирок этиш.
--	--	--	--

Ўзбекистон Республикаси олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги, Ўрта махсус, касб-ҳунар таълим маркази директор ўринбосари

З.Худайбердиев

“Тил ва адабиёт таълими” журнали
бакалавриат таълим йўналишлари учун янгидан яратиладиган малака
талабларига киритиладиган кадрлар истеъмолчиларининг таълим йўналиши
битирувчилари касбий фаолиятларига қўйиладиган умумий малака
талаблари (касбий компетентлик талаблари)

т/р	“Тил ва адабиёт таълими” журнали учун кадр тайёрланаётган бакалавриат таълим йўналиши		“Тил ва адабиёт таълими” журналининг бакалавриат таълим йўналиши битирувчилари касбий фаолиятларига қўйиладиган умумий малака талаблари (касбий компетентлик талаблари)
	шифри	номи	
1.	5120100	Филология ва тилларни ўқитиш (ўзбек тили)	<p>Битирувчи қуйидаги касбий компетенция ва қобилиятларга эга бўлиши керак:</p> <ul style="list-style-type: none"> - турли жанрларга мансуб асарларни тилшунослик ва адабиётшунослик нуқтаи назаридан таҳлил қила олиш; - ўзбек тили ва адабиёти бўйича фикрлаш маданиятини эгаллаган бўлиши, оғзаки ва ёзма нутқини аргументланган ҳолда аниқ баён қилиш қобилиятига эга бўлиши; - матнларни имловий, услубий жиҳатдан таҳрир қила олиш; - ижодкорлик салоҳиятидан фойдаланиши, янги ғояларни яратиши; - тил ва адабиёт таълимига оид мақолаларни ёза билиш; - барча турдаги хатларни ёза билиш; - барча турдаги маълумотларни ёза олиш; - ўзбек тили ва адабиёти таълими соҳасига оид адабиётлар (мақолалар, китоблар, малакавий иш) таҳлилларини ёза олиш; - соҳага оид адабиётлар (бирламчи ва иккиламчи манбалар)га аннотациялар ёза олиш; - турли илмий материалларга хулоса ёза олиш; - тезис ва конференцияда катнашини учун таклиф ва мушоҳадаларини ёза олиш; - соҳага оид мавзулар бўйича презентация ва маърузалар қила олиш; - амалиётда инфорацион технологияларни халқаро ва касбий стандартларни, замонавий педагогик ва ахборот технологияларни қўллаш.

“Тил ва адабиёт таълими” журнали бош муҳаррири

Б.Жовлиев

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2016 йил 13 майдаги
ПҚ-4797-сон Фармонида белгиланган вазифалар асосида
5120100 – Филология ва тилларни ўқитиш (ўзбек тили)
бакалаврият таълим йўналиши малака талабларини
турдош олий таълим муассасалари билан

КЕЛИШУВ БАЁННОМАСИ

Тошкент ш.

22 06 2016 й.

Қатнашдилар: И.У.Мажидов – Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги Олий таълим муассасалари бош бошқармаси бошлиги, У.З.Салимов – Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирининг 1-ўринбосари, ўрта махсус, касб-хунар таълими марказ директори, У.И.Иноятов – Ўзбекистон Республикаси Халқ таълими вазири, Н.Алимов – ЖизДПИ ўқув ишлари бўйича проректори, Ж.О.Тахиров – НавДПИ ректори, Х.Хонбобоев – КўқДПИ ўқув ишлари бўйича проректори, М.Сарибобоев – НукДПИ ўқув ишлари бўйича проректори, Д.Қ.Дурдиев – БухДУ ўқув ишлари бўйича проректори, Қ.М.Боймирзаев – НамДУ академик лицей ва касб-хунар коллежлари билан ишлан бўйича проректори, Н.Р.Баракаев – ГулДУ ўқув ишлари бўйича проректори, Н.Б.Эшқобилов – СамДУ ўқув ишлари бўйича проректори, Б.Иманов – ТерДУ ўқув ишлари бўйича проректори, Ғ.Ё.Бобоназаров – ҚаршиДУ ўқув ишлари бўйича проректори, С.У.Ходжаниёзов – УрДУ ўқув ишлари бўйича проректори, Қ.С.Рўзиев – ФарДУ ўқув ишлари бўйича проректори, М.М.Ибрагимов – ҚҚДУ ўқув ишлари бўйича проректори, М.У.Тўраев – АндДУ ўқув ишлари бўйича проректори, А.Н.Нурматов – ЎзДЖТУ ўқув ишлари бўйича проректори, Қ.Зоидов – Тошкент Иелом университети ўқув ишлари бўйича проректори, И.Азимов – Алишер Навоий номидаги Тошкент давлат ўзбек тили ва адабиёти университети ўзбек тили ва адабиётини ўқитиш факультети декани, Ш.Усмонова - Алишер Навоий номидаги Тошкент давлат ўзбек тили ва адабиёти университети ўзбек-инглиз таржима факультети декани, Б.Менглиев - Алишер Навоий номидаги Тошкент давлат ўзбек тили ва адабиёти университети филология факультети декани ва тақлиф этилганлар

КУН ТАРТИБИ:

1. Алишер Навоий номидаги Тошкент давлат ўзбек тили ва адабиёти университетига Ижодий ишчи гуруҳлар томонидан тайёрланган Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2016 йил 13 майдаги ПҚ-4797 сонли Фармонида белгиланган вазифалар асосида 5111200 – Ўзбек тили ва адабиёти, 51201100 – Филология ва тилларни ўқитиш (ўзбек тили), 5120900 – Ўзбек-инглиз таржима назарияси ва амалиёти таълим йўналишлари малака талаблари муҳокамаси.

Сўзга чиқди: Алишер Навоий номидаги Тошкент давлат ўзбек тили ва адабиёти университетининг ўқув ишлари бўйича проректори И.Юлданев ўз маърузасида Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2016 йил 13 майда ПҚ-4797-сонли "Алишер Навоий номидаги Тошкент давлат ўзбек тили ва адабиёти университетини ташкил этиш тўғрисида"ги Фармони эълон қилинганлигини, мазкур Фармонда ўзбек тили ва адабиёти мутахассислари олдига жуда катта масъулиятли вазифалар қўйилганлигини таъкидлади. Жумладан, ўзбек тили ва адабиётини, унинг ўзига хос хусусиятлари, илмий-назарий, фалсафий-эстетик асосларини, замонавий таълим технологияларини чуқур ўзлаштирган, давр талабларига жавоб берадиган юксак малакали илмий ва педагог кадрлар тайёрлаш, талаба ёшларни, ўзбек тили ва адабиётининг бой имкониятларидан фойдаланган ҳолда, Ватанга мухаббат ва садоқат, умумбанаарий кадриятларга хурмат руҳида, кенг дунёқарашига эга бўлган ва мустақил фикрлайдиган, маънавий етук инсонлар этиб тарбиялаш, умумтаълим мактаблари, академик лицей ва касб-хунар коллежлари, олий

таълим муассасаларида ўзбек тили ва адабиёти фанини ўқитишнинг янги ва самарали методлари бўйича илмий изланишлар олиб бориш, илғор педагогик технологияларни кенг жорий этиш вазифалари университетнинг устувор йўналиши сифатида белгилангани, шунинг учун ҳам ушбу вазифаларни ўз вақтида самарали ҳал этиш мақсадида таълим йўналишлари малака талабларини қайта ишлаб чиқиш зарурияти туғилганини айтиб ўтди ҳамда университет ректори томонидан тузилган ишчи гуруҳ томонидан таълим йўналиши малака талаблари Фармонда белгиланган вазифалар мазмун-моҳияти чуқур сингдирилган ҳолда қайта ишлаб чиқилгани ҳақида ахборот берди.

Мажлис иштирокчиларидан мазкур малака талабларини муҳокама қилиш ҳамда фикр-мулоҳазалар, таклифлар билдиришни сўради.

Эшитилди: А.Сайфуллаев – университет ўқув бўлими томонидан таълим йўналишлари бўйича мутахассисларни жалб қилган ҳолда кўрсатилган директив хужжатларга асосланиб бакалаврият таълим йўналишлари малака талаблари лойиҳалари ишлаб чиқилди. Университет таълим йўналишлари бўйича малака талабларини ишлаб чиқувчи Ишчи гуруҳ қуйидаги таркибда фаолият юритди:

Ш.С.Сирожиддинов – Алишер Навоий номидаги Тошкент давлат ўзбек тили ва адабиёти университети ректори, Ишчи гуруҳ раиси;

И.Ж.Юлдашев – ўқув ишлари бўйича проректор – раис ўринбосари;

Б.Менглиев – ўзбек филологияси факультети декани;

И.Азимов – ўзбек тили ва адабиётини ўқитиш факультети декани;

Ш.Усманова – ўзбек-инглиз таржима факультети декани.

Кун тартибидаги мазкур масала бўйича йиғилишда билдирилган фикр-мулоҳазалар ва таклифлар асосида

ҚАРОР ҚИЛИНДИ:

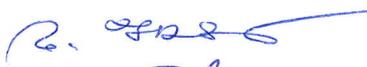
1. Алишер Навоий номидаги Тошкент давлат ўзбек тили ва адабиёти университетида Ишчи гуруҳлар томонидан тайёрланган таълим йўналишлари малака талабларини ишлаб чиқишда “Таълим тўғрисида”ги, “Кадрлар тайёрлаш миллий дастури тўғрисида”ги Ўзбекистон Республикасининг Қонунлари, Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2015 йил 10 январдаги “Вазирлар Маҳкамасининг 2001 йил 16 августдаги “Олий таълимнинг давлат таълим стандартларини тасдиқлаш тўғрисида”ги 343-сон қарорига ўзгартириш ва қўшимчалар киритиш ҳақида”ги 3-сон қарори, Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2016 йил 13 майдаги ПҚ-4797-сон Фармони ва олий таълим соҳасини тартибга солувчи бошқа норматив-ҳуқуқий хужжатларга ҳамда халқаро тажрибаларга мувофиқ ишлаб чиқилганлиги, асосий кадрлар истеъмолчилари бўлган Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги ҳамда Халқ таълими вазирлигидан экспертизадан ўтказилганлиги инобатга олинсин.

2. Алишер Навоий номидаги Тошкент давлат ўзбек тили ва адабиёти университетида мавжуд таълим йўналишлари малака талабларини тайёрлашда турдош ОТМлар томонидан билдирилган камчилик ва таклифлар инобатга олингани таъкидлансин.

3. Мазкур малака талабларини ўрнатилган тартибда тасдиқлатиш учун Вазирлик ҳузуридаги Олий ва ўрта махсус, касб-хунар таълимини ривожлантириш марказига топширилсин.

Мажлис раиси

Котиб

Ш. Сирожиддинов

А. Сайфуллаев

**Алишер Навоий номидаги Тошкент давлат ўзбек тили ва адабиёти
университети 5120100 – Филология ва тилларни ўқитиш (ўзбек тили)
бакалаврият таълим йўналиши малака талабларининг ишлаб
чиқувчилари ва асосий кадрлар истеъмолчилари ўртасида**

КЕЛИШУВ ДАЛОЛАТНОМАСИ

Тошкент ш.

“23” 06 2016 й.

Биз қуйида имзо чекувчилар – Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги, ўрта махсус, касб-хунар таълим маркази раҳбар ва педагог кадрларни танлаш ва улар билан ишлаш бошқармаси бошлиғи Ж.М.Турсагатов, Ўзбекистон Республикаси Халқ таълим вазирлиги, Республика таълим маркази директори И.Зокиров, “Тил ва адабиёт таълими” журнали муҳаррири Б.Жовлиев ҳамда Алишер Навоий номидаги Тошкент давлат ўзбек тили ва адабиёти университети ўқув ишлари бўйича проректори И.Ж.Юлдашевлар Олий ва ўрта махсус, касб-хунар таълимни ривожлантириш маркази, Халқ таълими вазирлиги ҳамда Алишер Навоий номидаги Тошкент давлат ўзбек тили ва адабиёти университетининг профессор-ўқитувчилари билан биргаликда “Олий таълим йўналишлари ва мутахассисликлари классификатор”га мувофиқ 5120100 – *Филология ва тилларни ўқитиш (ўзбек тили)* бакалаврият таълим йўналишининг малака талабларини ишлаб чиқиладиганлиги, муҳокама қилиш ҳамда ушбу ишлаб чиқилган малака талабларининг мазмуни билан танишиб, келишув ҳақида ушбу далолатнома ни туздик:

5120100 – Филология ва тилларни ўқитиш (ўзбек тили) бакалаврият таълим йўналишининг малака талабларини ишлаб чиқилишида кадрлар истеъмолчилари Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги, ўрта махсус, касб-хунар таълим маркази, Ўзбекистон Республикаси Халқ таълим вазирлиги ҳамда “Тил ва адабиёт таълими” журнали томонидан қўйилган талаблар инobatга олинган.

5120100 – Филология ва тилларни ўқитиш (ўзбек тили) бакалаврият таълим йўналишининг малака талаблари “Таълим тўғрисида”ги, “Кадрлар тайёрлаш миллий дастури тўғрисида”ги Ўзбекистон Республикасининг қонунлари, Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2015 йил 10 январдаги “Вазирлар Маҳкамасининг 2001 йил 16 августдаги “Олий таълимнинг давлат таълим стандартларини тасдиқлаш тўғрисида”ги 343-сон қарорига ўзгартириш ва қўшимчалар киритиш ҳақида”ги 3-сон қарорга, Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2016 йил 13 майдаги ПҚ – 4797 сонли “Алишер Навоий номидаги Тошкент давлат ўзбек тили ва адабиёти университетини ташкил этиш тўғрисида”ги Фармони ва олий таълим соҳасини тартибга солувчи бошқа норматив-ҳуқуқий ҳужжатларга ҳамда халқаро тажрибаларга мувофиқ ишлаб чиқилган.

5120100 – Филология ва тилларни ўқитиш (ўзбек тили) бакалаврият таълим йўналишининг малака талаблари ўқув режалари, фан дастурлари ҳамда бошқа ҳужжатларни яратиш учун асос ҳисобланади.

Ишлаб чиқилган 512000 – Филология ва тилларни ўқитиш (ўзбек тили) бакалаврият таълим йўналишининг малака талабларини ўрнатилган тартибда тасдиққа тавсия этилиши мақсадга мувофиқ.

Ўзбекистон Республикаси олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги, Ўрта махсус, касб-хунар таълими маркази директор ўринбосари

З.Худайбердиев

Ўзбекистон Республикаси Халқ таълими вазирлиги
Республика Таълим маркази директори

И.Зокиров

“Тил ва адабиёт таълими” журнали муҳаррири

Б.Жовлиев

Алишер Навоий номидаги Тошкент давлат ўзбек тили ва адабиёти университетининг ўқув ишлари бўйича проректори

И.Ж.Юлдашев

Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги
Олий ва ўрта махсус, касб-ҳунар таълими йўналиши бўйича
Мувофиқлаштирувчи Кенгаш
Ижтимоий соҳа ва гуманитар фанлар ўқув-услубий бирлашмаси йиғилиши

БАЁННОМАСИ

“ 28 ” 06 2016 йил

Тошкент шаҳри

Қатнашдилар: Бирлашма раиси – А.М.Маннонов

Аъзолари: Ўқув–услубий бирлашма котиби: С.М.Умарова;
ўқув–услубий бирлашма аъзолари ва таклиф этилганлар.

КУНГАРТИБИ:

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2016 йил 13 майдаги ПҚ–4797-сон Фармонида биноан Алишер Навоий номидаги Тошкент давлат ўзбек тили ва адабиёти университети ижодий ишчи гуруҳлари томонидан тайёрланган таянч бакалавриатура таълим йўналишларининг такомиллаштирилган малака талаблари ва ўқув режаларини муҳокама қилиш ҳамда уларни тасдиқлаш учун тавсия этиш.

Эшитилди: Алишер Навоий номидаги Тошкент давлат ўзбек тили ва адабиёти университети ректори Ш.Сирожиiddинов:

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2016 йил 13 майдаги ПҚ–4797-сон Фармонида биноан Алишер Навоий номидаги Тошкент давлат ўзбек тили ва адабиёти университетида ташкил этилган Ижодий ишчи гуруҳлари томонидан 5111200 – Ўзбек тили ва адабиёти; 5120100 – Филология ва тилларни ўқитиш (ўзбек филологияси); 5120900 - Ўзбек-инглиз таржим назарияси ва амалиёти таълим йўналишлари Малака талаблари ва ўқув режалари ишлаб чиқилди. Мазкур Малака талаблари ва ўқув режаларини ишлаб чиқишда Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2013 йил 10 июлдаги “Ўзбекистон Ҳукуматининг айрим қарорларига ўзгартириш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида”ги 199-сон қарори, 2015 йил 10 январдаги “Олий таълимнинг Давлат таълим стандартларини тасдиқлаш тўғрисида” 2001 йил 16 августдаги 343-сон қарорига ўзгартириш ва қўшимчалар киритиш ҳақида”ги 3-сон қарорларида белгиланган вазифа ва тавсиялар инобатга олинди.

Бирлашма раиси А.Маннонов:

Алишер Навоий номидаги Тошкент давлат ўзбек тили ва адабиёти университети ижодий ишчи гуруҳлари томонидан ишлаб чиқилган малака талаблари ва ўқув режалари ҳақида йиғилиш катнашчиларидан фикр-мулоҳаза ва таклифлар билдиришларини сўради.

Сўзга чиқдилар: Алишер Навоий номидаги Тошкент давлат ўзбек тили ва адабиёти университети ўқув ишлари бўйича проректори И.Юлдашев:

Университет ўқув-услубий бўлими томонидан кафедралар мутахассислари ва турдош олий таълим муассасаларидан мутахассис профессор-ўқитувчиларни жалб қилган ҳолда ҳамда белгиланган директив ҳужжатларга асосланиб, юқорида келтирилган таълим йўналишлари бўйича малака талаблари ва ўқув режалари лойиҳаси ишлаб чиқилди.

Ушбу Малака талаблари ва ўқув режалари олий таълимга қўйилган талабларни ўзида тўлиғича ақс эттиради ва меъёр талабларига тўлиқ жавоб беради. Олий таълим йўналишлари ва мутахассисликлари классификаторига мос равишда республикада олиб борилаётган ислохотлардан келиб чиқиб, ҳалқ хўжалигида замонавий инновацион технологиялар бўйича чуқур билим ҳамда амалий кўникмаларни бажаришга мўлжалланган. Малака талабларини ишлаб чиқишда республикадаги асосий кадрлар буюртмачи ва истеъмолчиси бўлган вазирлик, идора, корхона ва ташкилотлар ҳамда Ўзбекистон Республикаси Фанлар Академиясининг тармоқ институтлари, турдош олий таълим муассасалари билан келишилган.

Юқоридагиларни инобатга олиб, қуйидаги такомиллаштирилган малака талаблари ҳамда ўқув режаларини тасдиқлаш учун тавсия этишлариниғизни сўрайман:

1.	Ўзбек тили ва адабиёти бакалавриат таълим йўналиши малака талаби ва ўқув режаси	5111200
2.	Филология ва тилларни ўқитиш (ўзбек филологияси) бакалавриат таълим йўналиши малака талаби ва ўқув режаси	5120100
3.	Ўзбек-инглиз таржима назарияси ва амалиёти таълим йўналиши малака талаби ва ўқув режаси	5120900

Йиғилиш аъзоларининг билдирган фикр ва мулоҳазаларини эътиборга олиб “Ижтимоий соҳа ва гуманитар фанлар” ўқув-услугий бирлашмаси **ҚАРОР ҚИЛАДИ:**

1. Алишер Навоий номидаги Тошкент давлат ўзбек тили ва адабиёти университетида ишчи гуруҳлари томонидан илк мартаба ишлаб чиқилган Малака талаблари “Таълим тўғрисида”ги ҳамда “Кадрлар тайёрлаш миллий дастури тўғрисида”ги Ўзбекистон Республикасининг қонунлари, Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2015 йил 10 январдаги “Вазирлар Маҳкамасининг 2001 йил 16 августдаги “Олий таълимнинг давлат таълим стандартларини тасдиқлаш тўғрисида”ги 343-сон қарорига ўзгартириш ва қўшимчалар киритиш ҳақида”ги 3-сон қарори ва олий таълим соҳасини тартибга солувчи бошқа норматив-ҳуқуқий ҳужжатларга ҳамда халқаро тажрибаларга мувофиқ ишлаб чиқилганлиги, таянч ва турдош ОТМлар ҳамда асосий кадрлар истеъмолчилари бўлган вазирлик, тегишли илмий-тадқиқот институтлари, Ўзбекистон Республикаси Фанлар Академиясининг тармок ИТИларида экспертизадан ўтказилганлиги инobatга олинсин.

2. Мазкур ишлаб чиқилган Малака талаблари лойиҳасини ўрнатилган тартибда тасдиқлаш учун асосий кадрлар истеъмолчиларининг талаблари, турдош ОТМлари ва манфаатдор вазирликлар (идоралар) ва асосий иш берувчи корхоналар, Ўзбекистон Республикаси Фанлар академияси ва тармок илмий тадқиқот институтларида экспертизадан ўтказилиб, улар томонидан фанлар таркиби ва мазмуни, маъруза, амалий ва семинар машғулотларига ажратилган юкламалар ҳажми, фанларнинг семестрларда ўқитилиш кетма-кетлигида узвийлик ва узлуксизлик тамойилларига риоя қилиш бўйича берилган таклиф ва талаблари инobatга олинганлиги таъкидлансин. (“Келишув баённомалари”, “Келишув далолатномалари” ҳамда мутахассислар “Тақризлари” билан расмийлаштирилсин ва МТларга илова этилсин).

3. Ишлаб чиқилган Малака талаблари ўрнатилган тартибда тасдиққа тавсия этилиши учун Олий ва ўрта махсус, касб-хунар таълими йўналишлари бўйича Мувофиқлаштирувчи кенгаш муҳокамасига тақдим этилсин.

“Ижтимоий соҳа ва гуманитар фанлар”
ўқув-услугий бирлашмаси раиси

Бирлашма котиби:

А. МАННОНОВ

С.УМАРОВА

5120100 – Филология ва тилларни ўқитиш (ўзбек тили) бакалаврият таълим йўналиши учун тайёрланган малака талабларига

ТАКРИЗ

Филология ва тилларни ўқитиш (ўзбек тили) таълим йўналиши бўйича бакалаврлар тайёрлашга қаратилган мазкур малака талаблари **5120100 – Филология ва тилларни ўқитиш (ўзбек тили)** таълим йўналиши бўйича олий маълумотли бакалаврлар тайёрлаш ўқув режа ва фан дастурларининг ўзлаштирилишини амалга оширишда Ўзбекистон Республикаси ҳудудидаги барча олий таълим муассасалари учун талаблар мажмуини ифодалайди. Унда мазкур таълим йўналишининг умумий тавсифи ва таснифи тақдим этилган: бакалаврлар касбий фаолиятининг соҳалари ва объектлари ҳамда бакалавр касбий фаолиятининг турлари, касбий мослашув ҳамда таълимни давом эттириш имкониятлари аниқ ва тўғри кўрсатиб берилган.

5120100 – Филология ва тилларни ўқитиш (ўзбек тили) таълим йўналиши бўйича бакалаврнинг тайёргарлик даражасига қўйиладиган умумий талаблар, бакалавр таълим дастурини ўзлаштириш натижасида касбий тайёргарликнинг асосий турлари ва ихтисослигига мос касбий вазифалар қўйилган. Педагогик, илмий-тадқиқот ҳамда маънавий-маърифий, ташкилий-бошқарув фаолиятидаги вазифалари, бакалаврнинг тайёргарлик даражасига қўйиладиган талаблар аниқ белгиланган.

Филология ва тилларни ўқитиш (ўзбек тили) бакалаврият таълим йўналишининг ўқув режаси ва фан дастурлари мазмунига қўйиладиган умумий талабларда бакалаврият таълим йўналиши ўқув режаси ва фанлар дастурлари умумий ўрта ва ўрта махсус, касб-ҳунар таълими билан узлуксизлик ва узвийлик таъминланишини инобатга олган ҳолда ишлаб чиқилган ва унда талабаларнинг қуйидаги мажбурий – гуманитар ва ижтимоий-иқтисодий; математик ва табиий-илмий; умумкасбий; ихтисослик; қўшимча фанлар блокларини ўзлаштириши назарда тутилган. Ҳар бир фан блоки бўйича белгиланган талабларнинг мазмун-моҳияти, уларнинг ўзаро боғлиқлиги, меҳнат бозори учун рақобатбардош кадр тайёрлашдаги аҳамияти кўрсатилган. Касбий фаолиятининг объектлари – ўзбек тили, адабиётшунослик, ўзбек тили ва адабиёти таълими жараёнлари; ўқитишнинг педагогик технологиялари ва методлари; таълимнинг назарий масалалари; ўқитиш методикаси; лойиҳалаштириш асосида ўқув жараёнини бошқариш технологиялари, маъруза, амалий ва лаборатория маҳсулотларини лойиҳалаштириш ва ташкил этиш жараёни, шахсий ва касбий ахборот майдонини шакллантириш жараёни, мактабдан ташқари таълим муассасалари таълим-тарбия жараёни; таълим соҳасидаги муаммолар ва уларнинг ечимларини топишни ташкил этиш жараёни; таълимни бошқариш ва педагогик жараённи ташкил этишнинг тўғри белгилаб олинганлиги бу йўналишда етук мутахассислар тайёрлашга яхши имкониятлар беради.

Фанлар блоки ва уларнинг мазмуни бакалавр билим, малака ва кўникмаларига қўйиладиган талаблар асосида фанларни тўғри танлаб қўйиш имкониятини яратган. Таълим сифатига қўйиладиган талаблар ва меҳнат бозори конъюнктураси тез ўзгараётган шароитда бакалаврият таълим йўналишлари бўйича ўқув режалар ва фанлар дастурларининг мослашувчанлиги таъминланиши лозимлиги бу ҳужжатнинг кимматини оширади.

Узлуксиз таълим тизими талабларига риоя этилган бакалаврият таълим йўналишида ўқитилиши назарда тутилган фанларнинг мазмуни бакалавр қандай тасаввурга эга бўлиши; нималарни билиши ва қай даражада малака ҳосил қилиши ва кўникмаларга эга бўлиши кераклиги ҳақида аниқ тасаввур беради.

5120100 – *Филология ва тилларни ўқитиш (ўзбек тили)* бакалаврият таълим йўналиши ўқув режасидаги умумий юклама ҳажмининг таксимоти ҳам назарий таълим ва амалиётни уйғунликда олиб боришга мос қилиб таксимланган.

5120100 – *Филология ва тилларни ўқитиш (ўзбек тили)* бакалаврият таълим йўналиши учун тайёрланган ушбу малака талабларидаги бакалаврларнинг тайёргарлик даражаси ва зарурий билимлар мазмунига қўйиладиган талаблар бугунги куннинг мутахассиси - яхши билим ва малакага эга етук педагог, илмий ходим ва ташкилотчи-бошқарувчини етиштиришни кўзда тутганлигини алоҳида эътироф этамиз ва уни амалиётга татбиқ этиш мумкинлигини ҳисобга олган ҳолда тасдиқлашга тавсия этамиз.

Зулхумор Холмонова,
Алишер Навоий номидаги Тошкент давлат
ўзбек тили ва адабиёти университети
“Ўзбек тилини ўқитиш методикаси”
кафедраси мудири. Филология фанлари
доктори, профессор

**5120100 – Филология ва тилларни ўқитиш (ўзбек тили) таълим
йўналиши учун тайёрланган малака талабларига
ТАҚРИЗ**

Ўзбекистон Республикаси ҳудудидаги олий таълим муассасалари учун талаблар мажмуасини ўзида ифодалаган Олий таълимнинг ушбу малака талабларида 5120100 – Филология ва тилларни ўқитиш (ўзбек тили) бакалаврият таълим йўналишининг умумий таснифи, мазкур таълим йўналиши бўйича бакалаврларнинг тайёргарлик даражасига қўйиладиган умумий талаблар ва бакалаврият таълим йўналиши ўқув режаси ва фан дастурлари мазмунига қўйиладиган умумий талаблар тақдим этилган.

Мазкур малака талаблари Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2016 йил 13 майдаги ПҚ-4797-сонли “Алишер Навоий номидаги Тошкент давлат ўзбек тили ва адабиёти университетини ташкил этиш тўғрисида”ги Фармонида белгиланган вазифаларни камраб олингани ҳолда ишлаб чиқилган. Юқори малакали, ракобатбардош педагог кадрлар тайёрлашни инобатга олган ҳолда, таълим йўналиши учун зарур бўлган янги фанлар киритилган.

Унда бакалаврлар касбий фаолиятининг соҳалари ва объектлари ҳамда бакалавр касбий фаолиятининг турлари, касбий мослашув имкониятлари кўрсатилган.

Соҳа бўйича бакалавр эгаллаши лозим бўлган малакавий компетенциялар, касбий компетенциялар изоҳланган. Умумий ўрта таълим муассасаларида, ЎМКХТ тизимида педагогик фаолият олиб бориш учун, педагогик, илмий-тадқиқот, маънавий-маърифий фаолиятида, ташкилий-бошқарув фаолиятида эгалланиши зарур бўлган касбий компетенциялар асослаб берилган.

Айниқса, умумий ўрта таълим муассасаларида, ЎМКХТ тизимида педагогик фаолият олиб бориш учун қўйилган талаблар замонавий педагог эгаллаши зарур бўлган энг зарур сифатларни ўзида жамлаган. Зеро, малака талабларида кўрсатилганидек, педагог яхши билимга эга бўлиши билан бирга, ўқув фанларини ўқитиш методикасини эгаллаган бўлиши, замонавий инфор­мацион ва педагогик технологиялардан фойдаланиб ностандарт ўқув машғулотларини ишлаб чиқиш ва ўтказиш қобилиятига эга бўлиши, му­стақил таълим ва ижодий қидирув натижасида ўқитилаётган фан ҳамда педа­гогик фаолият соҳасидаги методлар, воситалар ва шакллар жабҳаларида ўз­ўзини мукамал такомиллаштириб бориш қобилиятига эга бўлиши, электрон ўқитиш учун ўқув-методик мажмуаларни ишлаб чиқиш қобилиятига эга бўлиши керак.

Фанлар блоки ва уларнинг мазмуни бакалавр эгаллаши лозим бўлган би­лим, малака ва кўникмаларни шакллантириш, фанларни тўғри танлаб қўйиш имкониятини яратган. Таълим сифатига қўйиладиган талаблар ракобатбар­дош кадрлар етиштиришга қаратилган. Меҳнат бозори конъюнктураси тез ўз­гараётган шароитда бакалаврият таълим йўналишлари бўйича ўқув режалар ва фанлар дастурларининг мослашувчанлиги таъминланган.

Узлуксиз таълим тизими талабларига риоя этилган бакалаврият таълим йўналишида ўқитилиши назарда тутилган фанларнинг мазмуни бакалавр қандай тасаввурга эга бўлиши; нималарни билиши ва қай даражада малака ҳосил қилиши ва кўникмаларга эга бўлиши кераклиги хақида аниқ тасаввур беради.

Узлуксиз таълим тизими талабларига риоя этилган бакалаврият таълим йўналишида ўқитилиши назарда тутилаётган фанларнинг малака талаб нуқтаи назаридан тақдим этилаётган мазмуни ва йўналиш ўқув режасидаги умумий юклама ҳажми тақсимотнинг назарий таълим ва амалиётни уйғунликда олиб боришга мослиги мазкур йўналишда яхши мутахассислар тайёрлашда муҳим рол ўйнайди.

Хуллас, 5120100 – *Филология ва тилларни ўқитиш (ўзбек тили)* таълим йўналиши учун тайёрланган ушбу малака талабларидаги бакалаврларнинг тайёргарлик даражаси ва зарурий билимлар мазмунига қўйиладиган талаблар бугунги куннинг мутахассиси - яхши билим ва малакага эга етук педагог, илмий ходим ва ташкилотчи-бошқарувчини етиштиришни кўзда тутганлигини алоҳида эътироф этамиз ва уни амалиётга татбиқ этиш мумкинлигини ҳисобга олган ҳолда тасдиқлашга тавсия этамиз.

С.АШИРБОВ

Илмий номидаги ТДПУ профессори,
Филология фанлари доктори

5120100 – Филология ва тилларни ўқитиш (ўзбек тили) бакалаврият таълим йўналишининг малака талабларни ишлаб чиқишда олий маълумотли кадрлар тайёрлашнинг хорижий тажрибалардан фойдаланганлиги ҳақида

МАЪЛУМОТНОМА

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2016 йил 13 майдаги ПҚ-4797-сон Фармони ҳалқимиз маънавий ҳаётида унитилмас воқеа бўлди. Мазкур Фармоннинг энг асосий мақсади ҳозирги тез ўзгараётган глобаллашув даврида ўзбек тили ва адабиётининг ўзига хос бетакрор хусусиятлари, тараккиёти, унинг бугунги ҳолати ва истиқболи билан боғлиқ масалаларни чуқур ўрганиш, бу борада олиб борилаётган илмий тадқиқот ишлари сасарадорлигини кучайтириш, таълим-тарбия тизимининг барча бўғинларида ўзбек тили ва адабиёти фанини ўқитишнинг ҳамда ушбу соҳа бўйича юқори малакали кадрлар тайёрлашнинг сифатини тубдан оширишдан иборат бўлиб, соҳа мутахассисликлари олдига жуда муҳим ва долзарб вазифаларни қўйди.

Жумладан, ўзбек тили ва адабиётини ўзига хос хусусиятлари, илмий-назарий, фалсафий-эстетик асосларини, замонавий таълим технологияларини чуқур ўзлаштирган, давр талабларига жавоб берадиган юксак малакали илмий ва педагог кадрлар тайёрлаш, талаба ёшларни ўзбек тили ва адабиётининг бой имкониятларидан фойдаланган ҳолда, Ватанга муҳаббат ва садоқат, умумбашарий қадриятларга ҳурмат руҳида, кенг дунёқарашга эга бўлган ва мустақил фикрлайдиган, маънавий етук инсонлар этиб тарбиялаш, умумтаълим мактаблари, академик лицей ва касб-хунар коллежлари, олий таълим муассасаларида ўзбек тили ва адабиёти фанини ўқитишнинг янги ва самарали методлари бўйича илмий изланишлар олиб бориш, илгор педагогик технологияларни кенг жорий этиш вазифалари факультетнинг устивор йўналиши сифатида белгиланди.

Фармоннинг мазмун-моҳияти, мақсади ҳамда белгилаб берилган вазифалар малака талаблари мазмунига тўлиқ сингдирилди. Шу билан бирга, малака талабларини ишлаб чиқишда Буюк Британия, Германия, Япония, Жанубий Корея каби ривожланган хорижий мамлакатлар илгор тажрибалари ўрганилди. Уларнинг ўқитиш тизими, ўқув режасидаги фанлар рўйхати таҳлил қилиниб, ижобий жиҳатлари ўзлаштирилди. Ана шу асосда таълим йўналишида ўқитиладиган фанларнинг қиёсий жадвали тайёрланди.

Қайта ишланган малака талаблари асосида таълим йўналишининг ўқув режаси ишлаб чиқилди. Янгиланган ўқув режасида 25 та фан ўзгаришсиз қолдирилди, 4 та фаннинг мазмуни қисман ўзгартирилди, 12 та фан янги киритилди. Бу эса ўқув режасидаги фанларнинг 46% ини таъкил этади. Соатлар ҳисобида 1924 бўлиб, бу умумий соатларнинг 44 % ини камраб олади.

5120100 – Филология ва тилларни ўқитиш (ўзбек тили) бакалаврият таълим йўналишининг малака талаблари лойиҳасини ишлаб чиқишда хорижий мамлакатлардаги таълим соҳаси учун педагогик кадрлар тайёрлаш вақтининг кўп қисми малака амалиётини ўтказишга ажратилганлиги ҳисобга олинган. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2015 йил 10 январдаги 3-сонли Қарори асосида стандартнинг янги лойиҳасида бакалаврият таълим йўналишлари талабаларининг малака амалиётларини ўтказиш муддати 15 ҳафтага оширилди.

120 000 – Гуманитар фанлар таълим соҳаси учун кадрлар тайёрловчи хорижий университетларнинг аксариятида бакалавр йўналишларининг ўқитиш муддати 4 йил, магистратура мутахассисликлариники эса 2 йил этиб белгиланганлиги ҳисобга олинди.

Хорижий мамлакатлар олий таълим муассасаларидаги талабага ўз танлови бўйича фан ўрганиш имкониятини бериш, яъни таълимни демократлаштиришни назарда тутган ҳолда, ушбу 5120100 – Филология ва тилларни ўқитиш (ўзбек тили) йўналиши ўқув режасидаги танлов фанлари ҳажми олдинги авлод ўқув режасидаги танлов фанлари ҳажмига нисбатан оширилган.

Алишер Навоий номидаги Тошкент
давлат ўзбек тили ва адабиёти
университетининг ўқув ишлари бўйича
проректори

 И.Ж.Юлдашев

5120100 – Филология ва тилларни ўқитиш (ўзбек тили) бакалаврият таълим йўналиши малака талабларининг ишлаб чиқилишига

ТУШУНТИРИШ ХАТИ

5120100 – Филология ва тилларни ўқитиш (ўзбек тили) бакалаврият таълим йўналишининг малака талабларини ишлаб чиқишда қуйидаги меъёрий-ҳуқуқий ҳужжатларга асосланилди:

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2015 йил 10 январдаги “Вазирлар Маҳкамасининг 2001 йил 16 августдаги “Олий таълимнинг давлат таълим стандартларини тасдиқлаш тўғрисида”ги 343-сонли қарорига ўзгартириш ва қўшимчалар киритиш ҳақида”ги 3-сонли Қарори;

Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлигининг 2015 йил 15 январдаги “Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 3-сонли Қарори ижросини таъминлаш тўғрисида”ги 12-сонли буйруғи;

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2016 йил 13 майдаги ПҚ – 4797 сонли “Алишер Навоий номидаги Тошкент давлат ўзбек тили ва адабиёти университетини ташкил этиш тўғрисида”ги Фармони.

5120100 – Филология ва тилларни ўқитиш (ўзбек тили) бакалаврият таълим йўналишининг малака талабларини ишлаб чиқишда таълим соҳасининг бакалаврият таълим йўналишлари ва магистратура мутахассисликлари битирувчиларига қўйиладиган малака талабларида кадрлар истеъмолчилари томонидан берилган кўрсатмалар ҳисобга олинган.

5120100 – Филология ва тилларни ўқитиш (ўзбек тили) бакалаврият таълим йўналишининг малака талаблари бўйича “Гуманитар ва ижтимоий-иқтисодий фанлар” блокнинг ҳажми 23-25%, “Математик ва табиий-илмий фанлар” блокнинг ҳажми 8-25%, умумқасбий фанлар 33-50 %, ихтисослик фанлар 9-10%, қўшимча фанлар 5-7 % гача ўзгармаган ҳолда қолди. Малака амалиёти муддати 18 ҳафтага ўзгарди, аттестациялар эса 19 ҳафта бўлиб, ўзгармаган ҳолда қолди.

Ушбу малака талаби “Кадрлар тайёрлаш миллий дастури”нинг мақсади ва вазибаларига мос, таълим-тарбияга йўналтирилган ҳамда Президент, Вазирлар Маҳкамасининг қарор-фармонларини амалга оширилишига қаратилган;

Малака талабида миллий мустақиллик, демократия, бой миллий ва маънавий анъаналар, халқнинг интеллектуал имкониятлари ва умуминсоний кадриятлари таъминллари ҳисобга олинди;

Малака талаби асосида таълим олувчиларда чуқур билим, мустақил фикрлаш, юксак касбий компетентлик шаклланиши таъминланади;

Ушбу малака талаби халқаро тажриба, техника, технологиялар, фаннинг ривожланиш даражаси ва ютуқлари, иқтисодий устуворлик шароитида кадрларга нисбатан ишлаб чиқариш ва амалиётда қўйиладиган талабларни ҳисобга олган ҳолда яратилди;

Малака талаби шахсининг ҳар томонлама ривожланишини ҳисобга олган ҳолда келишув изчилликнинг мужассамлигини таъминлашга қаратилди;

Ўқув юкласининг оддийдан мураккабга томон тузилишига эришилганлиги натижасида таълим олувчиларнинг қобилиятлари ва эҳтиёжларига кўра таълимни табақалаштириш имкониятлари ҳисобга олинди.

5120100 – Филология ва тилларни ўқитиш (ўзбек тили) бакалавриат таълим йўналишининг малака талабларига тажрибада синовдан ўтган таълим ҳамда ишлаб чиқариш амалий фаолиятларининг илғор меъёрлари киритилди;

5120100 – Филология ва тилларни ўқитиш (ўзбек тили) бакалавриат таълим йўналишининг малака талабларини ишлаб чиқишда мамлакат ижтимоий-иқтисодий тараққиётининг истикболлари, жамият эҳтиёжи, фан, техника, технология ва маданият ютуқлари, кадрлар тайёрлаш борасида жаҳон тенденцияларидан келиб чиқиб, иқтисодиёт соҳаларининг модернизациялашув шароитида кадрлар истеъмолчиларининг талабларини олий таълим мазмунига тезкор жорий этишига тегишли шароитлар яратилди.

Алишер Навоий номидаги Тошкент
давлат ўзбек тили ва адабиёти
университетининг ўқув ишлари
бўйича проректори

И.Ж.Юлдашев